

Veileder for sikker bruk av maskiner på anleggsplassen

- En veileder for deg som maskinfører

Informasjonen i dette dokumentet vil hjelpe deg til å utføre arbeidet på en sikker og trygg måte og slik at du oppfyller kravene i arbeidsmiljøregelverket. Dokumentet er ment som et hjelpemiddel. I tillegg til disse minimumskravene plikter aktørene å opptre i tråd med gjeldende regelverk. Rev. 2 – 01. 11. 2018

Det er arbeidsgiveren som har ansvaret for å legge til rette, gi deg opplæring og sørge for å ha rutiner for å sikre at maskinene er kontrollert og i orden.

Arbeidsgiver skal i tillegg planlegge kjøringen og organiser arbeidsplassen slik at rygging unngås i størst mulig grad. Bruk hjelpemann om nødvendig. Veilederen skal bidra til at du som kjører ulike maskiner får tips, slik at ingen kommer til skade. All anleggsvirksomhet er forbundet med risiko. Anleggsmaskiner er ofte involvert i ulykker og hendelser på anleggsplassen.

Det du faktisk gjør vil avgjøre om noen kommer til skade eller ikke.

Denne veilederen er laget av partene i bransjen og bygger på erfaringer fra anleggsplasser i Norge.

Hvorfor skjer ulykker?

- Arbeidstakere uten tilstrekkelig opplæring og erfaring.
- Trøtthet og uoppmerksomhet blant sjåførere.
- Fyllinger og anleggsveier raser ut.
- Manglende sikring av anleggsveier og tipplasser.
- Manglende kommunikasjon og samarbeid på anleggsplassen.
- Klemt/påkjørt av maskin.
- Fører skades ved velt av maskin.
- Fall fra maskin.
- Rygging.

Hva kan du som maskinfører gjøre?

- Sett deg inn i arbeidsinstrukser og regler som gjelder for arbeidsplassen.
- Sørg for at du har fått utstyrsesifikk opplæring på maskin og utstyr du skal bruke.
- Vær oppmerksom, vis aktsomhet.
- Snakk og planlegg sammen. Gi beskjed om du oppdager farlige forhold.
- Vær oppmerksom på blindsoner, vær fokusert, hold oversikt. Bruk påbudt verneutstyr og synlighetstøy når du går ut av maskinen.
- Bruk alltid sikkerhetsbelte.
- Benytt stige og handtak når du går av og på maskinen.
- Tenk på egen og andres sikkerhet!

Kontroll før bruk

Maskinførers oppgave

Gå rundt maskinen

- Kontroller grave-/lastestytret. Kontroller boltlåsinger. Sjekk for sprekker.
- Kontroller hydraulikkanlegget. Kontroller slanger, rør og sylindere for skader og lekkasjer.
- Kontroller felger, dekk/belter og ruller. Sjekk for skader, lufttrykk, løse belteplater og skadde belteruller.
- Se etter lekkasjer. Se også under maskinen.
- Kontroller lys, speil og ryggekamera. Kontroller alt lys på maskinen.
- Se om det er personer i fareområdet.

I førerhytta

- Sikre alle løse gjenstander.
- Ta på deg sikkerhetsbelte. Juster sete, speil og evt. spaker.
- Sørg for at glassruter er rene og uskadet.
- Maskinrapport skal føres.

Funksjonsprøving

- Start maskinen. Kontroller instrumenter og varsellamper.
- Kontroller alle hydraulikkfunksjoner. Kontroller spakbevegelser og funksjon.
- Test bremses og styring før kjøringen begynner.

Krav til fører av masseforflytningsmaskin

- Sertifisert opplæring i aktuell klasse (M1-M6).
- Utstyrspesifikk opplæring på den maskinen du fører.
- Opplæring ved bruk av tilleggsutstyr som gir eller tilfører maskinen en ny funksjon.
- Evt. førerkort.

Krav til maskinen

- Maskinen skal være CE-merket.
- Samsvarserklæringer på maskin og tilleggsutstyr som gir maskinen en ny funksjon skal være tilgjengelig.
- Instruksjonsbok for maskin og utstyr skal være i maskinen og på norsk.
- Dokumentasjon for utført periodisk sakkyndig kontroll (årskontroll). Dette skal være tilgjengelig i maskin.

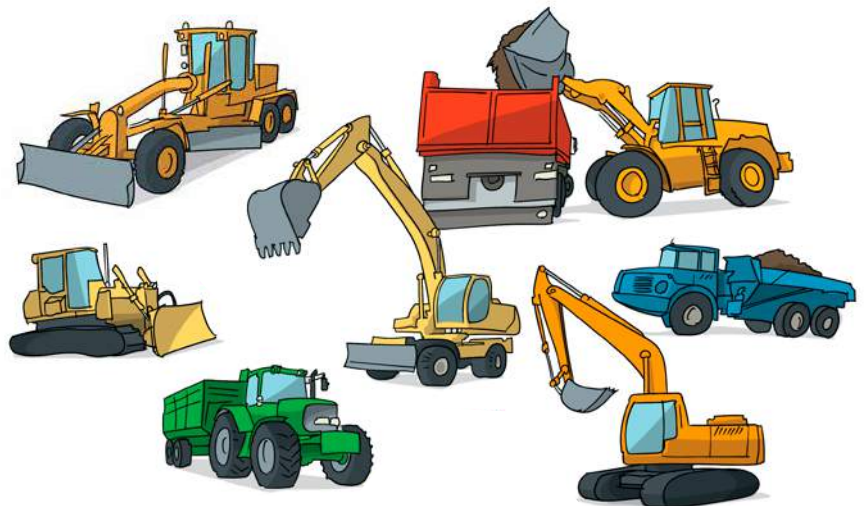
Fører av traktor og lastebil

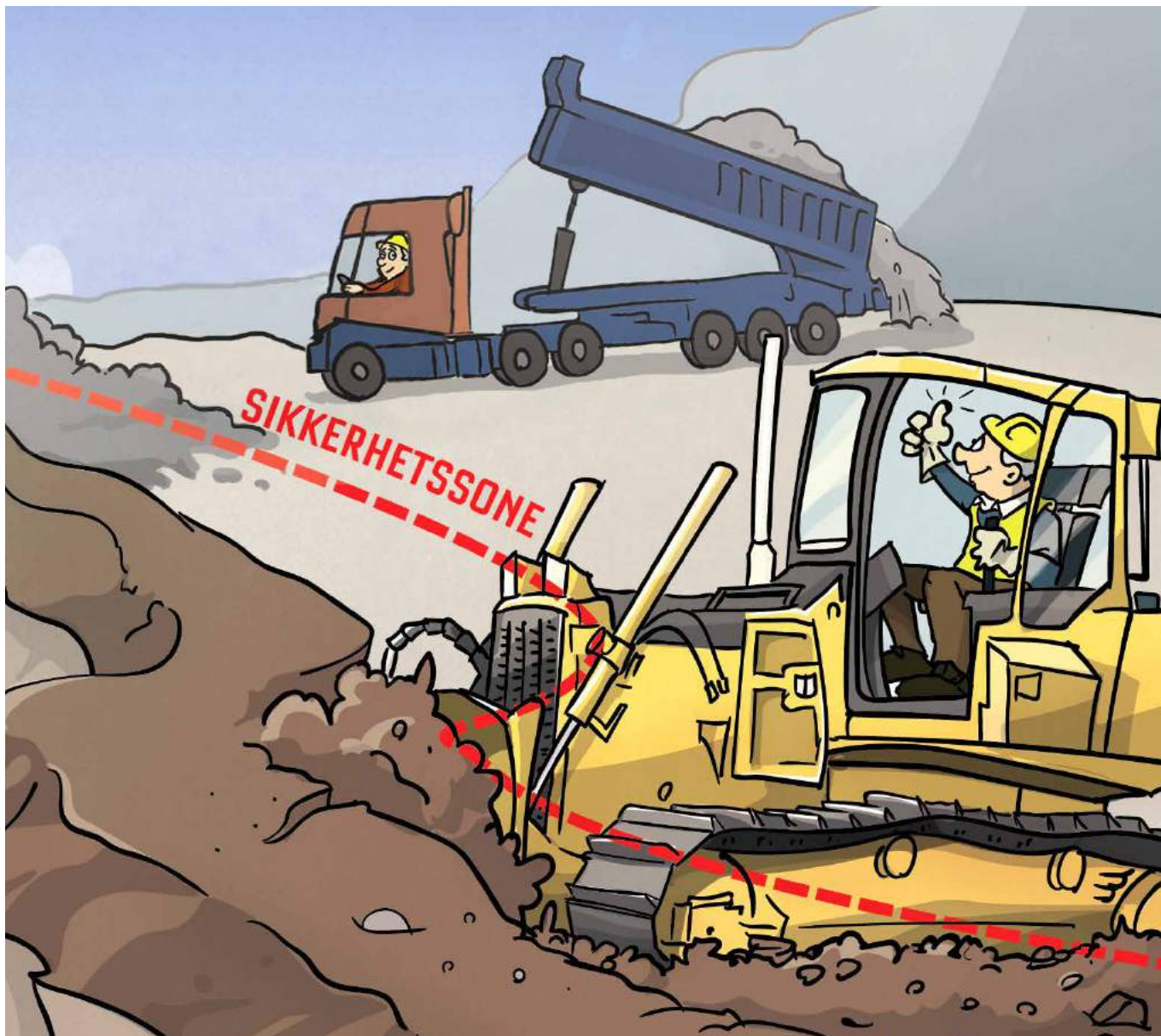
- Sørg for at du har gyldig førerkort og kompetansebevis.
- Sett deg inn i kjøre- og hviletidsbestemmelsene.
- Sjøførerkort.

Andre ting å passe på

- HMS-kort for bygge- og anleggsnæringen.
- Arbeidsvarslingskurs for arbeid ved og på offentlig vei.

Er du usikker?
Se i maskinens
instruksjonsbok!

M1 Doser

Risikoforhold

Ved arbeid på tipp

- Gjør deg kjent med instruksjer utarbeidet for tipplassen.
- Plasser maskin slik at du er synlig for (har øyekontakt med) fører av transportkjøretøy.
- Legg opp fysisk sperring ved dosing på tipp.
- Vurder tipplassens stabilitet fortløpende.
- Sørg for at tipping over kanten ikke forekommer.

Ved planeringsarbeid

- Tenk på veltefare ved dosing på tvers av skråning.
- Vurder underlaget før du kjører utpå.

M2 Gravemaskin

Kjøring med hjulgraver krever ofte førerkort i tillegg. Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

Risikoforhold

Tilleggsutstyr og utskiftbart utstyr

- Ved montering av tilleggsutstyr, kontroller alltid at det riktig montert.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin.

Ved gravearbeider

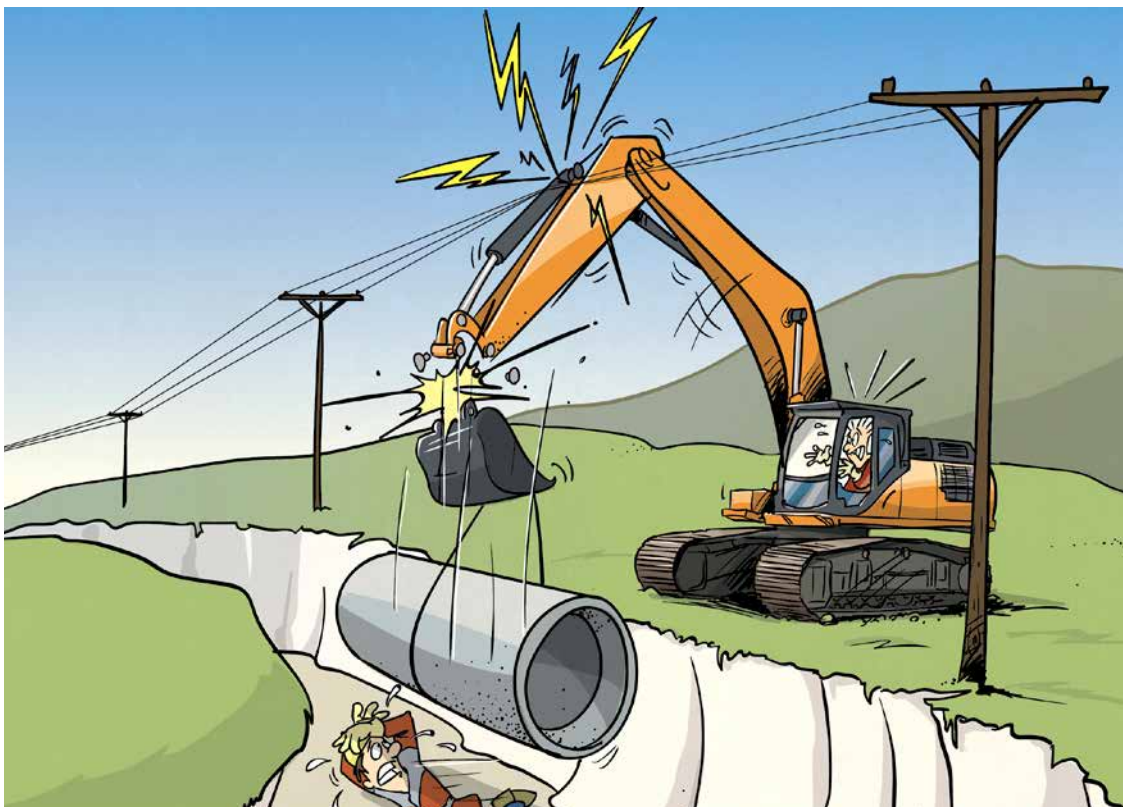
- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Utvis stor forsiktighet ved rensk av berg og sørg alltid for at maskinen er utstyrt med sprutvern.
- Er kartlegging av kabler og rør foretatt av arbeidsgiver?
- Ved opplasting av transportkjøretøy, pass på det blir riktig lastet og ikke overlastes.
- Ved graving av grøfter, vær spesielt forsiktig. Følg arbeidsinstruks.
- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde.

Ved løfteoperasjoner

- Løfteoperasjoner må utføres på en sikker måte. Om personer skal håndtere lasten, må maskinen være utrustet for løfteoperasjoner. (Slangebruddsventiler på stikke og bom, overlastvarsler og lastediagram, samt godkjent krok og løfteredskap).
- Ved hurtigkoblet skuff skal denne tas av ved løfteoperasjoner.

Ved kjøring med hjulgravemaskin

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner, spesielt gravebommen.
- Ved kjøring med tilhenger skal du følge maskinprodusentens anvisning om hvor mye du kan trekke med din maskin.

M3 Veghøvel

Kjøring med veghøvel krever ofte førerkort i tillegg.
Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

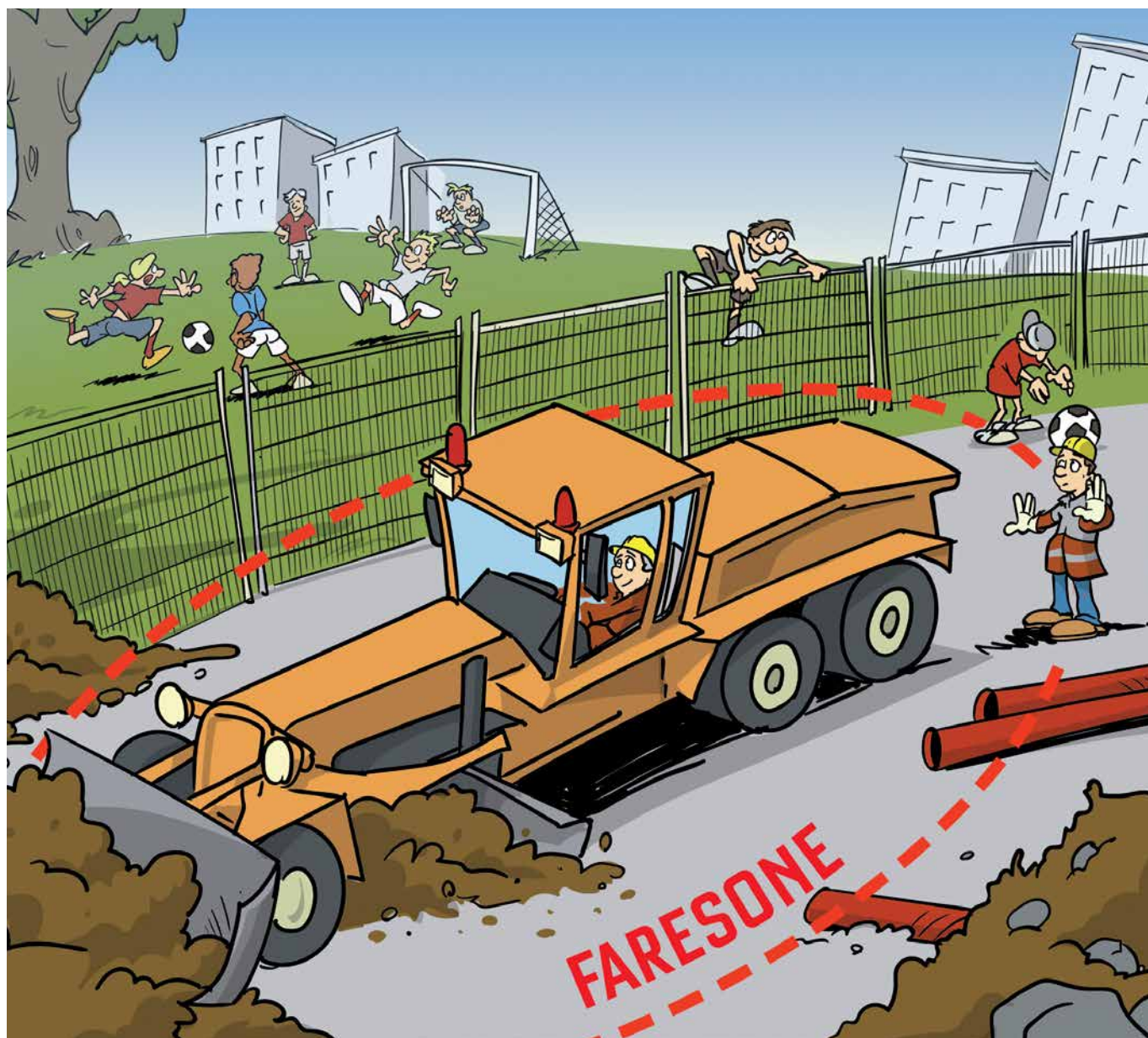
Risikoforhold

Tilleggsutstyr og utskiftbart utstyr

- Ved montering av tilleggsutstyr, kontroller alltid at det riktig montert.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin.

Ved arbeid vær oppmerksom på

- personer innenfor maskinens arbeidsområde
- rygging
- avpass fart etter trafikk og forhold
- veltefare nær veiskulder

M4 Hjullaster

Bruk på offentlig vei krever førerkort.

Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

Risikoforhold

Tilleggsutstyr og utskiftbart utstyr

- Ved montering av tilleggsutstyr, kontroller alltid at det riktig montert.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin. Tenk på stabiliteten.

Ved opplasting

- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Ved opplasting av transportkjøretøy, pass på at det blir riktig lastet og ikke overlastes.
- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde.

Ved laste og bærearbeid

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner.
- Hold utstyret så lavt som mulig ved massetransport.

Ved løfteoperasjoner

- Løfteoperasjoner må utføres på en sikker måte. Skal personer håndtere lasten, må maskinen være utrustet for løfteoperasjoner.

M5 Gravelaster

Bruk på offentlig vei krever førerkort.

Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

Risikoforhold

Tilleggsutstyr og utskiftbart utstyr

- Ved montering av tilleggsutstyr, kontroller alltid at det riktig montert.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin. Tenk på stabiliteten.

Ved opplasting

- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Ved opplasting av transportkjøretøy, pass på det blir riktig lastet og ikke overlastes.
- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde.

Ved laste og bærearbeid

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner.
- Hold utstyret så lavt som mulig ved massetransport.
- Ikke kjør om lasten hindrer sikten.

Ved gravearbeider

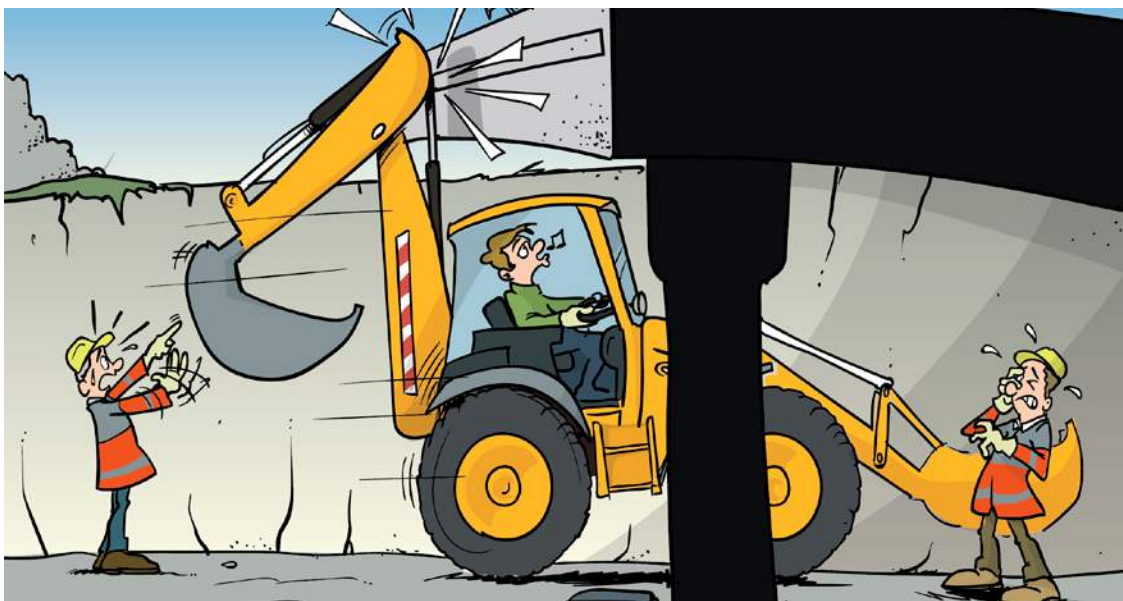
- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Utvis stor forsiktighet ved rensk av fjell og sørg alltid for at maskinen er utstyrt med sprutvern.
- Har arbeidsgiver foretatt påvisning av kabler og rør?
- Ved graving av grøfter, vær spesielt forsiktig. Følg retningslinjene.

Ved kjøring

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner.
- Husk spesielt høyden på gravebommen.

Ved løfteoperasjoner

- Løfteoperasjoner må utføres på en sikker måte. Skal personer håndtere lasten, må maskinen være utrustet for løfteoperasjoner. (Slangebruddsventiler på stikke og bom, overlastvarsler og lastediagram samt godkjent krok og løfteredskap.)
- Ved HK-innfestet skuff skal denne tas av ved løfteoperasjoner.

M6 Dumper

Bruk på offentlig vei krever førerkort.

Registrert dumper med hastighet over 30 km/t krever at den som kjører må i hvert enkelt tilfelle sjekke hva som kreves for maskinen som kjøres.

Risikoforhold

Ved opplasting

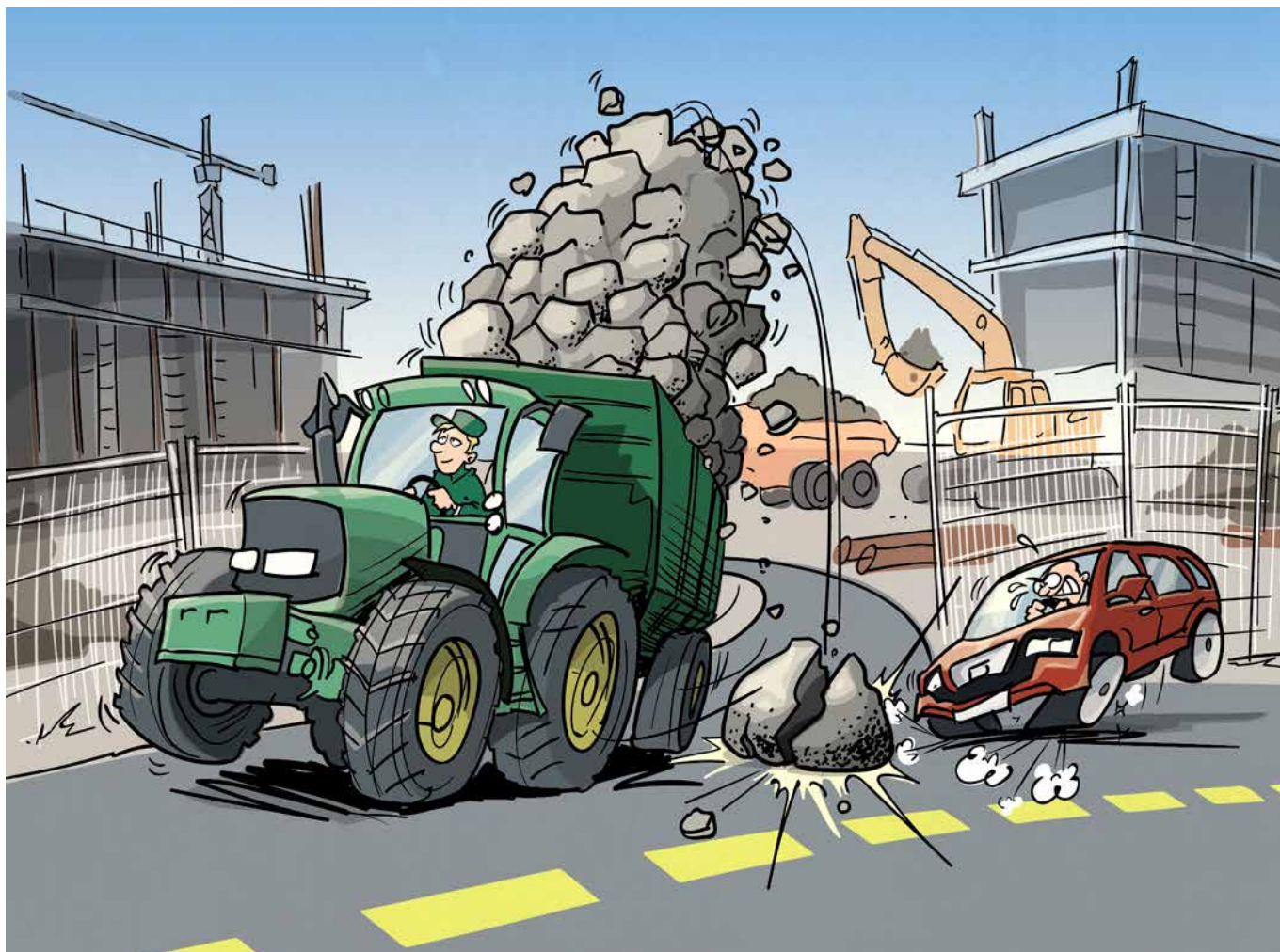
- Ha øyekontakt/kommunikasjon med lastemaskinføreren, følg anvisningene.
- Se til at dumperen blir riktig lastet.

Transportkjøring

- Avpass farten.
- Tom dumper viker for lastet dumper.
- Stopp og meld fra om du mener transportveien ikke er trygg.

På tipplass

- Stå plant og stabilt med maskinen når du tipper.
- Tipp på anvist plass.
- Tipp aldri over kant uten sperreinretning som hindrer utforkjøring.
- Ikke kjør før lastekassa er nede.
- Gjør deg kjent med instruksjer utarbeidet for tipplassen.

Traktor

Førekort i riktig klasse

Risikoforhold

Før kjøring

- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin.

På lasteplassen

- Ha øyekontakt/kommunikasjon med lastemaskinføreren, følg anvisningene.
- Se til at tilhenger blir riktig lastet.

Transportkjøring

- Før kjøring på offentlig vei, gå rundt kjøretøyet. Kontroller dekk for skader og sjekk lufttrykket. Påse at det ikke er masse på karmen.
- Avpass farten.

På tipplass

- Stå plant og stabilt med maskinen når du tipper.
- Tipp på anvist plass.
- Tipp aldri over kant uten sperreinnetning som hindrer utforkjøring.
- Ikke kjør før lastekassa er nede.
- Gjør deg kjent med instruksjer utarbeidet for tipplassen.

Lastebil

Krav til fører

- Førerkort kl C eller CE. (Over 7,5 tonn)
- Yrkessjåførbrev for lastebil.
- Sjøførkort.

Risikoforhold

På lasteplassen

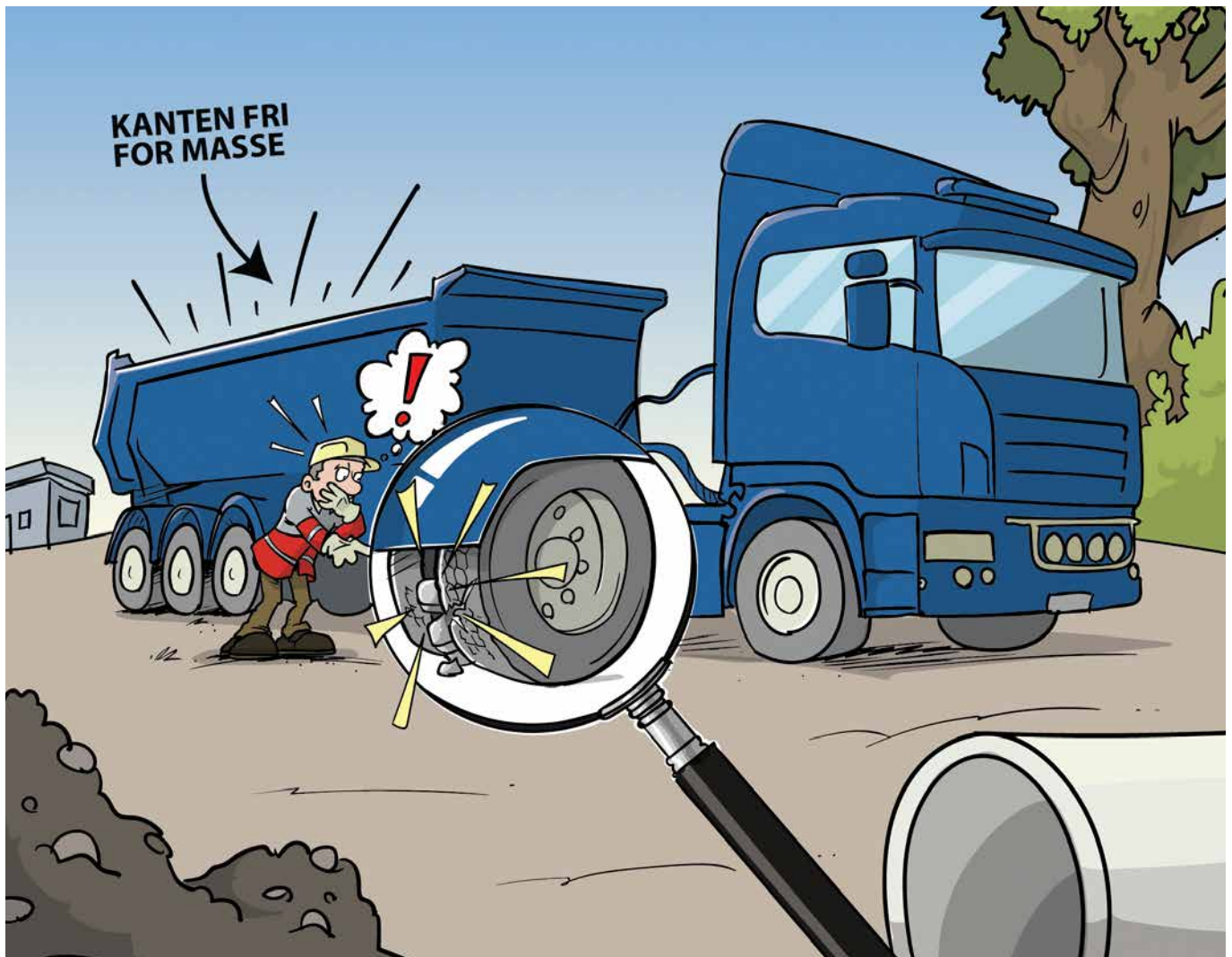
- Ha øyekontakt/kommunikasjon med lastemaskinføreren, følg anvisningene.
- Se til at lastebilen blir riktig lastet.

Transportkjøring

- Før kjøring på offentlig vei, gå rundt kjøretøyet. Kontroller dekk for skader og fastkilte steiner. Sjekk at det ikke er masse på karmen.
- Bruk sikkerhetsbelte, avpass farten.
- Overhold kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

På tipplass

- Stå plant og stabilt med maskinen når du tipper.
- Tipp på anvist plass.
- Tipp aldri over kant uten sperreinnretning som hindrer utforkjøring.
- Ikke kjør før lastekassa er nede.
- Gjør deg kjent med instruksjoner utarbeidet for tipplassen.

Organisering

Ordningen med regionale verneombud i bygge- og anleggsbransjen ble innført i 1981 og er et trepartssamarbeid mellom Arbeidstilsynet, arbeidsgiverorganisasjonene Byggenæringens Landsforening og Maskinentreprenørenes Forbund, og arbeidstakerorganisasjonene Fellesforbundet og Norsk Arbeidsmandsforbund. Ordningen finansieres av en årlig avgift som innbetales av bedriftene i bygge- og anleggsbransjen. De regionale verneombudene for anleggsbransjen oppnevnes av Norsk Arbeidsmandsforbund og de regionale verneombudene for byggebransjen oppnevnes av Fellesforbundet.

Sekretariatet

Sekretariatet administrerer blant annet innbetalingen av avgiften. De svarer på spørsmål om avgiftsberegning og avgiftsplikt.

**Fondet for regionale verneombud
i bygge- og anleggsbransjen**

Postboks 22 Sentrum
0101 Oslo

Besøksadresse: Stenersgata 1E, Oslo
Telefon: 815 58 070
E-post: BAFondet@arbeidstilsynet.no
Org.nr: 975 945 065
Nettside: rvofond.no

Statens vegvesen

Brosjyren er utviklet
i samarbeid med
Statens vegvesen